

ЙОМЕР ЙОЗГЮНЕР

ДРУГАТА

Başkasını Seviyorum
© Ömer Özgüner
© Kalem Lit. Agency

© Нахиде Дениз, превод
© Димитър Стоянов – Димо,
художествено оформление на корицата
© Издателство ЕРА, София, 2011
ISBN: 978-954-389-135-1

Книгите на ЕРА търсете на
www.erabooks.net

ЙОМЕР ЙОЗГЮНЕР

ДРУГАТА

ЕРА

На любимата ми жена Аслъ

БЛАГОДАРНОСТ

На онези от семейството ми, които загубих, и на тези, които са живи, на първите читатели на тази книга, на „четворката” приятели от детинството, на Джан Козаноглу и Джем Алпан, които се „пребориха” с моята книга.

ПЪРВА ЧАСТ

– Обичам друга – казах.

В ръката си държеше чинията за десерта, която винаги слагаше след вечерята. Едва изрекъл, и помислих: „Стана много неочаквано.“ Това бе едно от онези глупави изречения, които сякаш неволно излизаха от устата ми.

Глупаво, но бе вярно.

Глупаво бе даже само заради това, че не биваше да се каже така грубо.

Но го казах!

И преди ми се бе случвало да правя такива многозначителни и нищо незначещи признания. След много години признах на баща си, че съм поправял с белило оценките в ученическия ми бележник, когато беше пълен със слаби оценки. Аз всъщност бях този, който подмокряше леглото си, а не клетият и по-голям с една година братовчед; аз не на шега, а действително се подмокрях в леглото и много се срамувах. Веднъж толкова дълго време гоних едно пиленце в градината, че горкото умря, като кръвта течеше от човката му. До определена възраст крадях пари от куфара на чичо от Германия и го правех така, че да не се набива в очи.

Но едно след друго признах всичко.

Всичките ми признания бяха трудни, но без съмнение това щеше да е най-трудното. „Обичам друга“.

Първата реакция бе като предвестник на по-лоши неща, които щяха да последват. Милион пъти си бях повтарял наум това изречение; можех да го повтарям сякаш още милион пъти, без да спирам. На четирийсет и първата година се появи желанието да показвам чувствата си. Имаше си причина. Имаше си причини наистина, но все пак това бе едно лудешко желание...

Бях лъгал всички до този момент, защото не исках да ги наскърбявам. Приятелките си, колегите, семейството, познатите, дори онези, които само ме поздравяваха със „здравей, Явуз“... Казвах на хората не това, което мислех, а неща, които искаха да чуят или си въобразявах, че искат да чуят. Лъжата е нещо, което понякога е изфабрикувано не от вас, а от насрещната страна. Не са опрели дулото на пистолета във вашата глава, но с погледите си ви показват, че искат да бъдат обичани, харесвани, разбирани, глезени, успокоявани. Добрият човек се намира сред онези, които умеят да отговорят на тези желания. Неспособните дамгосват с определението опак човек, макар че заслужава награда за добрина.

Никога няма да разбере доколко съм ощастливил хората с лъжите си. Не зная и доколко съм ги убедил. Но познавам един нещастен човек; това съм аз... С течение на времето намаляваха и възможностите пред мен. Или ще говоря истината и ще се чувствам щастлив, или продължавам да лъжа и така ще ощастливявам други.

Избрах първото.

И започнах с Ханде... Поради тази причина изрекох горчивата истина, сякаш исках да ми подаде чашата. В момента излъчваха телевизионен сериал, в който подобни неща се казваха изключително спокойно, и всички си падаха по него, даже очакваха с нетърпение епизодите.

„Но аз съм влюбен в друга.“

Бях им се доверил. А може би и на сериала, от който се чуваха гласовете. Трябваше усилие, за да се изрече шепнешком... Едно голямо спокойствие, което със светкавична скорост отстъпи място на една безкрайна неопределеност...

Ще се запита дали е чула правилно. Ще помисли, че съм пиан. Ще изтича в тоалетната и ще повърне. Ще заплаче. И като направи всичко това, ще започне безпощадно да ме разпитва. Всички тези неща ще станат за десет минути. Като днес си спомням какво ме сполетя, когато преди години поисках да се разведем. Харесаха ми тогава нейните гърчения, а и ми дожаля. Значи не бе дошло времето да се отсеке клонът, не го отсякох...

С чинията в ръка Ханде едва успя да стигне до края масата, на която преди малко бяхме вечеряли. Остави чинията, десертът нагарчаше. Седна на стола срещу мен, проявявайки хладнокръвие, което бе изненадващо за жена, чула подобно изявление от мъжа, който от пет години е неин съпруг. Очите бяха подути като от сълзи. А може би сияеха от радост. Имаше нещо странно. Изплаших се...

Не трябваше ли след тези думи Ханде да се побърка или получи амнезия? Аз ли вместо нея се изненадах от собственото си изявление? Това ли бе Ханде; спокойно прикриваше душевното си състояние. Най-сетне на лицето се появи изненадата, примесена с огорчение, което очаквах. По-точно премина като облак, който бързо се изгуби в тъмнината. Мисля си още, че намирах за комично нейното клатушкане при такава трагична ситуация...

Но така стана.

– Ти какво каза – попита. Беше като закована на мястото си. По някакъв странен начин ръцете като че се бяха преплели една в друга. Дясната ръка май бе върху лявата. Виждал ли съм преди такава картина? В действителност не бях от онези типове, които веднага запомнях такава картина. И все пак тази поза ми се струваше позната.

Жалка.

Комична.

Жалка.

Комична...

– Ето, чу – казах. Бавно станах от масата, за да отида в работната си стая, тоест в своя коридор. Движех се като на забавен каданс, като че бях останал без чувства. Взех бележника с черните корици и го поставих пред гърдите си, също като монасите преди молитвата.

В онази малка стая ще изчакам идването на божествените мечти.

* * *

Като днес си спомням една картина в Ермитажа в Санкт Петербург, която разкъсваше душата на човека. Не помня нито името на художника, нито на картината. Но това бе образът на руска селянка, която е изгубила всичко вероятно през време на една от онези жестоки граждански войни; децата си, мъжа си, нивата. Една от милионите жени, която безнадеждно кършеше ръце... Отидохме в Русия в един много труден период, за да си дадем още един шанс с Ханде. Като дете много четях. Израснах на място, където лошите навици се възприемат много лесно. Под лоши навици имам предвид наркомания, подстрекателство към кавги, наръгвания с нож. Хазартът и фалшифицирането на оценките в бележника бяха най-невинните. Затова ги правехме най-много.

Сред лошите навици поставям и любовта си към книгите, която заслужаваше да се поощрява. Чехов, Достоевски, Пушкин...

Превъплъщавах се в Разколников от „Престъпление и наказание“. А в „Бащи и синове“ бях малкият син...

В мечтите ми оживяваха сцени от онези книги. Пустите булеварди, много сняг и леден въздух. Когато слязох в Санкт Петербург, все се сещах за въпроса, който си задавах: ще отида ли в онези градове, в града на моите мечти, който книгите правеха така близък, а всъщност се намираше неизмерно далеч? В момента, когато на път за някоя страна се затвореше вратата на самолета и докато летяхме сред облаците, аз се възторгнах с меланхолична радост, че съм оставил зад себе си годините, прекарани в ателието, безцелно пропиляното време, безпаричието, нещастieto. „Една чаша вино, моля!“ Има ли по-изящна причина, която заслужава да поискам още една чаша вино от стюардесата?

В такива случаи се чувствах голям късметлия.

Загърбил бях въпроси от рода на „По-добре ли е да имаш всичко или е по-добре да нямаш нищо?“. Това са най-трудните философски въпроси на света, но те вече нямат значение. Може би не притежавах всичко, но имах опит, който не желаех да изгубя. А всъщност в младежките си години не правех никакви планове за бъдещето. Беше много глупаво да се правят планове за бъдещето, след като толкова много неща не вървяха. Не притежавах въображение, благодарение на което да се надявам, че щом порасна, ще стана лекар, адвокат, инженер...

Никой около мен нямаше богато въображение.

Приличахме си. Бяхме се спрели някъде между детството и младостта. А всъщност по-лесно беше да си един от тях. Дните ни буквално минаваха в безделие. Хранехме се, но бяхме много слаби. Една болезнена слабост... Изскачахме на улицата с първите лъчи на слънцето, което изпращаше уморените хора на работа, докато същото това слънце потънеше зад големите блокове и си отидеше. Не напругахме ума си, ако не броим закачките, естествено. Какви ти закачки, бяха побутвания и блъсканици, за които не се изискваше даже малко мозък.

В такива моменти натрупаната в нас страхотна енергия се превръщаше в един вид кинетична енергия. Трябваше да променим света, а ние се шляехме. Нямаше колежи. Нямаше кина. Мобилни телефони, „Фейсбук“, сайтове за приятелства, скоростни автомобили, скъпи ръчни часовници, клубове по брега на Босфора... нямаше нищо. В интерес на истината нямаше дори едно кафене, където да отидем. А даже да имаше, ние не знаехме. Сладкарниците бяха единственото място за среща с приятелките ни. Карахме я на сладолед и лимонада. Понякога уреждахме сбирки вкъщи. Коп-неж по чуждестранните филми, аматьорски подражания... Всички момичета пиеха кола или швепс. По-отраканите се фукаха, когато изпият няколко шишета ефес.

Толкова.

Нямането не означаваше бедност. Парите бяха проблем, но липсата на вещи също бе проблем. Тоест нямане. След много години видях какво точно представлява това след краха на социалистическата система в Румъния. Все още не бяха се насочили към Европейския съюз. Цареше невероятна мизерия, която може да принуди човека да върши всичко. Много преди това по моя преценка нещастно пътуване в Румъния се бях запознал с един човек; като студент заради участие в студентска „забранена манифестация“ попаднах за два месеца в затвора.

Там се запознах с един фалирал банкер, който през осемдесетте години бе направил много бели. Знаеше само да лъже хората. Няколко пъти излъга и нас. Веднъж ни каза, че на байрама се прави намаз навън в една джамия, ние повярвахме и се приготвихме за излизане. След това всички в килията се подиграваха с нас. Повтаряше често: „Оставете тези социалистически дейности. В Румъния жените се продават за един найлонов чорап.“ След това похотливо разказваше срещу колко чорапа колко румънки е оправил. Ставаше ни болно. Странна е математиката между глада, който се

купува, и гладната душа. По-късно този banker бе убит от един лихвар в Чанаккале, когото излъгал за втори път.

Да беше се отказал от паричните сделки...

Като ученик членувах в едно дружество, членовете на което претендираха, че са от средната класа, от средния стълб. А само три-четири улици по-нататък от нас цареше страхотна мизерия. Повечето семейства се бяха преселили от вътрешността на Анадола, една голяма част от тях бяха роднини, но не бяха късметлии като нас. Геджекондутата* гледаха към нашите къщи, които преди двайсет години бяха застроени като блокове. Те нямаха нищо за губене... По всяко време бяха готови за бунт. Носеха завити във вестници дълги месарски ножове, които бяха израз на изолация и на потискане. Абсолютни лумпени. Бяхме много близо едни до други. Не се различавахме особено.

Поради тази причина стоварвах гнева си повече на богатешките квартали. Обирах техните домове, пресрещах децата им, когато излизат от училище, пукаха гумите на колите им. А после с ограбеното и с откраднатите пари пирувах в мизерните паркове на мизерните квартали и се друсах. Накрая отивах или в казармата, или в затвора, а знамето предавах на малките, които идваха след тях. Така се запазваше традицията. Биеха се помежду си на живот и смърт като лъвовете. Най-силният ставаше лидер. След лидера вървяха хора, които бяха готови да дадат живота си. Казвах им лумпени. Лумпени ала турка. Една част от тях станаха лидери по трибуните. Издигнаха се до първата и втората степен на мафията. Дори и сега, когато се срещнем с някой стар приятел, продължаваме да ги споменаваме по име. Малцина от онези, на които им беше провървяло, се намираха навън. Те не бяха фанатизирани като днешните националисти. Тоест не бяха глупави националисти. След време гневът, който бе ориентиран към богатите в луксозните квартали, смени посоката и се насочи към кюрдите или към една група политици, за които бяха убедени, че са разпродали страната, и към бизнесмените. В сравнение с тях ние можехме да се смятаме за късметлии. Ние също минавахме през тунелите на нямането, но по-спокойно, по-безопасно. Нямахме пари, с които да ни изкарат от онзи тунел, но виждахме светлинка. Независимо че бяхме притиснати между блоковете, бяхме установили житейски приятелства в махалата, в училище. А и нямахме друг избор. В класа бяхме група от десетина безделници. Събирахме се, щом някой приятел ни свирнеше, и зиме прекарвахме времето си в кавги, футбол или в кафенето, а през лятото – в палатки и по плажовете. Свободното си време пропилявахме по тротоарите край булеварда. Все в крайните квартали... Дните минавах бавно, нямаше и за какво да бързаме.

От тази група остана само Керим. По-точно приятелството ми продължи само с Керим. Може би защото само двамата успяхме да влезем в университета. Това не бе случайно. Керим не се набиваше в очи. Външно изглеждаше социална личност, но бе затворен човек. Характерите ни си схождаха. И той бе единствено дете в семейството. С него установихме дълго и здраво приятелство, което, щом се срещнем, все успяваме да продължим от същото място. Освен това, когато не намирахме необходимата дълбочина и естественост у хората, с които се запознавахме, ние се опирахме един на друг. Бе много добър ученик. На изпитите за университета успя да влезе в първата стотна. Завърши с много добър успех Медицинския факултет „Джерахпаша“. Получаваше стипендия. Мисля, че получаваше стипендия от „Сабанджъ“. И до днес купува от тяхната марка кисело мляко, влага парите си в техните банки. В знак на признателност. Благодарение на стипендията той изобщо не бе в тежест на майка си, учителка по математика, и на баща си, който работеше в Службата по водоснабдяване.

* Бордеи – Б.пр.

Приятелството с него се отразяваше добре на човека. Беше наивен. Умееше да споделя. Ядосвах, се когато ме предупреждаваше: „Не пий много, виж целият се зачерви. Черният ти дроб се е омазнил... Пуснал си корем, холестеролът ти кой знае колко е скочил... във вашето семейство има проблеми с простата, внимавай!“ Загрижеността му на лекар бе огледало, в което се отразяваше физическата ми слабост. Не обичах тази му черта, но в нашето над двацет и пет годишно приятелство това бе малък недостатък, който не заслужаваше да му отдавам значение. Останалите от класа с право се безпокояха от усилията ни да се измъкнем. Хладината, която се появи между нас в деня, когато спечелих право да се запиша в университета, се превърна в непоправимо отчуждение, след като завърших университета и започнах да печеля повече пари и да посещавам по-скъпи заведения в града.

Както и да е.

Всичко това се бе случило като че ли преди хиляда години, но аз бях на петнайсет и годината беше хиляда деветстотин осемдесет и трета. Сега не е лесно да се разкаже за онази подозрителност, която витаеше във въздуха. Майките ни бяха много нещастни или положението им бе толкова сложно, че не можеше да се обясни само с нещастieto. Съзнавах, че не са открили щастието нито в децата си, нито като съпруги и затова бяха намерили свои пътища. Сега отмъщавах на мъжете, т.е. на нашите бащи, за това, че навремето грубо са им изневерявали, че всяка вечер се връщаха пияни вкъщи и бяха откраднали най-хубавите години от живота им. Не спяха заедно. Никога не разговаряха. Всички апартаменти бяха облепени с тапети. Купувах тежки маси и огромни бюфети. Пълнеха ги с порцеланови сервизи, които въобще не се знаеше кога ще се използват. Кристални чаши и пълни с чай бутилки от уиски... Ръчно тъкани килими от Кайсери, които поразително си приличаха... Големи гостни стаи, които бяха предназначени само за гости и през зимата бяха ледени. Докато тези хубави стаи бяха празни, всички членове на семейство се скупчваха на дивана срещу телевизора и пред разтегателните дървени масички за сервиране. Как си приличаха онези къщи, също като жените, които си приличат.

Жените се опитваха да стоят на краката си.

Правеха всичко възможно и оставаха.

И това им беше достатъчно. Докато те пръскаха парите на жестоките си мъже за вещи, бащите бяха започнали изцяло да се затварят в себе си. Дори Меляхат ханъм, която бе живяла в презираната Европа, бе успяла да се наложи над мъжа си. Подигравахме се с нея, но случката не беше смешна. Меляхат ханъм беше портиерка в жилищната кооперация на Керимови. Всяка вечер ядеше бой от пияния си мъж. С насинено лице се жалваше на живеещите в кооперацията: „Как смее той да ме бие, аз съм жена, която е видяла Европа?“ А ето каква бе историята на видяното в Европа: малкият син на Меляхат ханъм работеше във „Форд“ в Германия и бе повикал клетата си майка при себе си за една седмица. Тя се бе поевропейчила след тази едноседмична екскурзия, но пияният мъж не оценил това. Макар да знаеше, че се подиграват с нея, Меляхат ханъм продължаваше да се оплаква: „Никой няма право да бие жена, която е посетила Европа.“ По това време турчинът по някакъв странен начин си разчистваше сметките с Европа. Дали и в друг език съществува пожеланието или съветът, каквито има в турския език „Бъди малко европеец“. Меляхат накрая се оказа права. Когато мъжът за пореден път я наби жестоко, тя се пресели при сина си в Германия и започна да работи в една фабрика. Пияният мъж по цели нощи плачеше и нареждаше на висок глас: „Доведете ми моята жена.“ Една жена намираше начин да си отмъсти, когато му дойдеше времето. С малко късмет, разбира се.

Докато обикалях из Санкт Петербург, съпровождан от тези спомени, изпълнен с романтични чувства и под водачеството на екскурзовод, който си бе останал комунист

и за мой шанс се бе паднал на нашата група, се просълзих от умиление от гледката, която се появи пред нас. Хиляди деца с червени знамена в ръцете идваха срещу нас. Те се приближаваха и аз хванах ръцете на Хане. Сграбчих ги здраво. Някаква голяма изненада ли ще ни поднесе този град, където дойдохме, за да забравим миналото и да се почувстваме щастливи?

Какво означаваше този марш?

По всяка вероятност пееха: Спуснали се от планините и долините, за да превземат и последния бряг, останал в ръцете на белите; разказваше се за партизаните... Бяха изминали точно седемнайсет години откакто огласиха, че комунизмът е разрушен, но тези хиляди малки ученици сигурно не бяха докарани насила, за да манифестират с червените знамена. Защото маршируваха ентузиастично, като да покажат, че преживените трудности не са били напразни. Но останахме силно изненадани, когато децата се приближиха до нас. Малките русначета с румени бузи носеха в ръцете си червените знаменца на „Макдоналдс“. Пееха на неразбираем за мен, но груб език. Осъзнах обаче, че не пееха за партизаните... Червеният цвят на знамената, които русначетата по свое желание носеха, не бе цветът на комунизма, а на „Макдоналдс“; беше странно, но и жалко, защото беше вярно. Според данните в личните им карти една голяма част от хората на тази страна са живели и при комунизма, и при демокрацията. Сигурно по-добре от другите знаеха кое да предпочетат.

Дали защото приличаха на по-големите сестри в Румъния.

Прекарахме хубави дни в Санкт Петербург, като се изключи разочарованието от политиката. А може би запратих лошото в най-далечния ъгъл на съзнанието си. Ако имате пари и не робувате на снобския елит, който ви препоръчва да прекарате медения си месец на Сейшелските острови, Санкт Петербург ви предоставя възможност да обновите любовта си, да я преоткриете и дори да се влюбите отново. Фонтаните, чиито водни струи танцуват във въздуха, позлатените голи статуи, ослепителното великолепие на летните дворци насищат въздуха с емоции. Красотата е не в богатството, а във величието. Петро*, когото ние знаем като лудия цар на Русия, е архитектът на това руско великолепие. По широките булеварди на Санкт Петербург като че ли си дават среща различни епохи и това много ми хареса.

Всъщност си спомням и за една-две малки препирни. Но за незначителни неща: нали този път отвежда направо до хотела; глупости, вчера тръгнахме оттам и се изгубихме, защо не изпием тук по едно кафе; не, да не пием, ще си загубим времето, нека се разходим, хайде да си направим снимки; не обичам да се снимам, да се целунем в двореца; какво ще кажат хората, щастлива ли си; откъде ли ми идват наум такива въпроси, не искам водка; в Русия сме, скъпа.

Веднъж се скарахме, защото на въпроса „какво е времето“ аз, без да откъсвам очи от книгата, която четях, и без да погледна навън, машинално отговорих, че е слънчево и като излязохме, беше ужасно студено. Времето всъщност бе слънчево, но не можех да знам, че въздухът ще бъде мразовит. Не съм задължен да знам. Още повече, че въобще не желаех да прекарам целия си живот с такива задължения. Поради погрешното ми твърдение тя се бе облякла леко, но кой бе отговорен за това? През целия ден и последвалата нощ тя ме обвиняваше. Едва влезли в хотелската стая, и започнахме да се любим, въпреки че още не бяхме свикнали нито един с друг, нито с града, където преди малко бяхме пристигнали. Според Хане причината за тази страст бе, че ни беше писнало да се любим все в същата къща, в същото легло и на същите чаршафи. Според мен не беше толкова просто. За пръв път започвахме връзката си от

* Популярното име на цар Петър Велики в Турция. – Б.пр.

нулата на място, където идвахме за пръв път. Не се ядосваш, не иронизираш, няма критики или ругатни.

Като че ли се виждахме за пръв път.

Обидните думи бързо преминаваха отначало в блъсканици, а след това в остри удари. Изблиците на гнева ми бяха добре познати на другите жени, с които бях имал връзка. После правех какво ли не, за да се сдобрим. Не само по отношение на Ханде, а защото такъв си ми беше характерът. Вдигах скандали по всевъзможни поводи, а след това бързах да се помирим. Приятелките ми ме смятаха за неуравновесен човек. Защо вдигах скандали, щом бях готов веднага да отстъпя? Знаех отговора на този въпрос, но не можех да им го кажа. Да, избухвах, защото във вените ми течеше лава. И тази лава изригваше при определени условия. Онзи прочут неуравновесен Явуз се явяваше като резултат от бързото изстиване. Никой не си правеше труда да помисли: „А дали не съм виновен аз за това негово състояние.“ Мисля, че във всички случаи имах право. Но съмнението ме обхващаше всеки път, когато разсъждавах за онези, които направляват нашия живот? Кой бе прав?

Жените, които влизаха в моя живот, или аз?

ЙОМЕР ЙОЗГЮНЕР
Другата
турска

Лилия Анастасова
редактор

Издателство ЕРА, София
тел. 02/980 16 29
e-mail: era@erabooks.net

Печат: ЕКСПЕРТПРИНТ ЕООД